

Там зізди пробивались

Ольга Кобылянська

Поезія в прозі

Під самим лісом плила вузька глибока ріка. Змивала коріння старих дубів, холодила берег, на яким виростало буйне зілля, густі дикі корчі дерев,— і відбивалась від часу до часу від берега на знак життя.

Густий ліс дубовий надав їй барву своєрідну. Плила зовсім зеленою водою, і лиш там, де припирала лівим берегом до гладкої рівнини, блистіла здалека сивавим сріблом.

По ній пишались водні рожі, а ще більше їх широке зелене листя.

Рівнина, що припирала до лівого берега,— се широкий степ. Степ український. По ній грала розпаношена безконечна туга і одностайний сум.

Звідки походив?

Не знав. Вже здавна був. Йому тут широко, і він розпустив далеко свої сумні крила і грав по пустім морю тім, мов цар...

Незамітно плила ріка вперед. Лиш як вітер здіймався й шалів по степу, її гладка поверхня морщилася з болю.

— Чого терпиш?.. — питав тихим шелестом дубовий ліс зелений.

— Дразнить мене, а розіллється не можу,— відшептувала болісно.

— Виступи з себе, розіграйся та залий цілий степ широкий, щоб знав, що і в тобі сила! — радив великан.

— Замало мене, щоб залляла цілий степ широкий,— відмовила сумно.— Зробились би з мене хіба краплі роси на ній, та окрасили його, мов кришталями. Волю так.

— Так? Стіснена в оцей жолоб та вічно стережена каменистим берегом?

...По гладкій поверхні промайнув у ясній, місячній ночі усміх її...

— Я глибока. Безмежно глибока. Оскільки вужча, оскільки глибша. Оце широке пишне листя, що плаває тут і там по мені, що незамітною стеблиною здійсмається з мого замуленого дна до ясного світла, — воно тобі скаже, яка я глибока. Се моя сила і моє багатство...

Задумався ліс дубовий.

Говорила про багатство, а майже незамітна в тім широкому степу, і усміхалась.

* * *

Він був її вічною окрасою. Німої пристарої поезії. Магічними місячними ночами снувались русалки по його березі. В глибині його темній, безшелесній співали полохливі соловейки... а десь-не-десь вганявся з-поміж гущавин дерев сильний дуб-великан угору і глядів понад усіх далеко в сірий степ пустий... Далеко до сходу сонця?

Недалеко.

Але ще ніч пишалася.

А ночі тій відповідав широкий сум на степу й далеко розстелена туга...

За чим?

Що звізди в нім не пробивались. Що весь блиск багатства, що пишався та тремтів вічним сріблом он там на небесах, весь рай, розцвілий на голубім небі, не схилявся до нього і ані раз не відбивався в його могутнім далекім просторі.

* * *

А під берегом лісу, в темряві затишку, де ріка була найвужчою й найглибшою, де сунулась темно-лискучою поверхнею своєю незамітною вперед,— там грало світлом небесним.

Там звізди пробивались...

Чернівці, 27 липня 1900